

ANMELDELSE

Pierre Bourdieu: *Udkast til en praksisteori – indledt af tre studier i kabylsk etnologi.* København: Hans Reitzels Forlag. 2005. 372 sider. ISBN 87-412-2442-6. Pris: 375 kr.

Med *Udkast til en praksisteori – indledt af tre studier i kabylsk etnologi* har vi på dansk fået fire af Pierre Bourdieus mest antropologiske tekster, heriblandt *Udkast ...*, som siden dens oversættelse til engelsk i 1977 er blevet en klassiker og et absolut must-read for antropologer.

I den første af teksterne, *Æresfølelsen*, fra 1960 analyserer Bourdieu æresfejder som en udvekslingsform, der både er økonomisk, social, kulturel og symbolsk i det kabylske samfund. Bourdieu viser, hvordan en ikke-materiel og tilsyneladende rent symbolsk størrelse som ære er central for etableringen af økonomiske såvel som andre magtforhold. Kabylerne indgår således i et samspil med og mod hinanden, hvor de enkelte aktører ikke kan undlade at forholde sig til den mening, som andre har om dem, og som de selv er med til at danne, når de udveksler materielle ting, æresbevisninger og fornærmelser. Allerede i denne tidlige tekst bruges habitusbegrebet til at overkomme modsætningen mellem en strukturalistisk opfattelse af fejderne, hvor fejderne ses som determinerede af ritualer og regler, og en strategibaseret opfattelse, hvor fejderne ses som udtryk for aktørernes strategiske valg.

Huset og den omvendte verden viser, hvordan køn, magt og værdier i bredere forstand indlejres i det fysiske rum, som kabylerne skaber og bevæger sig i. Den centrale modsætning er de to køn, hvor huset forbindes med kvinden og det underordnede, og markedspladsen og det offentlige forbindes med manden og det overordnede. Bourdieu har selv omtalt artiklen, som er fra 1969, som „mit sidste arbejde som lykkelig strukturalist“. Selv om teksten kan kritiseres for ikke at levne aktørerne handlemuligheder, tydeliggør den alligevel, at en dygtigt udført strukturel analyse kan være endog meget interessant og oplysende.

I den næsten 100 sider lange *Slægtskab som forestilling og vilje* undersøges skabelsen og manipulationen med slægtskab. Den antipositivistiske og for så vidt også antistrukturalistiske analyse forekommer mig meget moderne. Bourdieu viser, at kabylerne hverken praktiserer ægteskab som noget naturligt givent eller som et sæt af regler, der determinerer deres tanker og handlinger. Slægtskab er derimod en praksisform, som fastlægger de regler, som kabylerne derefter forholder sig til strategisk til. Da der ikke kan findes præcise regler for, hvordan reglerne skal følges, har kabylerne vide handlemuligheder, *både* for at forhandle sig frem til slægtskab og for at fremstille egne og andres handlinger som enten regelrette eller det modsatte.

Udkast til en praksisteori udkom på fransk i 1972 og blev fem år senere i en stærkt revideret og bearbejdet form udgivet på engelsk. Til den engelske udgave flyttede Bourdieu rundt på elementer og kapitler, han beskar de etnografiske eksempler ret kraftigt og introducerede doxabegrebet, som han og andre flittigt har brugt i andre sammenhænge. Den nærværende danske udgave er en oversættelse af den franske udgave. Annick Prieur begrundet i forordet dette valg med, at Bourdieu aldrig frasagde sig den franske udgave, hvilket Bourdieu bestyrkede ved at få den genudgivet i 2000. Den franske udgave er en mere „antropologisk tekst“, idet begrebsapparatet i højere grad foldes ud omkring fyldige etnografiske beskrivelser. Dette giver en anderledes – og sikkert for mange antropologer – mere forståelig og spiselig indgang til Bourdieus begrebsapparat. De mange fine etnografiske beskrivelser og eksempler viser således tydeligt, hvor dygtig og grundig Bourdieu var som etnograf, samt at hans begrebsapparat er blevet skabt i nært samspil med analyserne af empiriske forhold. Den franske udgaves mere etnografiske præg passer endvidere godt med bogens øvrige tre tekster.

Outline ... kredser om antropologiens (men også andre videnskabers) forhold til sit subjekt, som for antropologer oftest vil være centreret omkring et relativt begrænset antal informanter. Gennem hele bogen argumenteres imod især to former for naivisme, som oftest omtales som henholdsvis „objektivism“ og „subjektivism“. Objektivistiske analyser ser aktører som determineret af ydre forhold som eksempelvis kan analyseres strukturelt. Subjektivisterne ser derimod overvejende aktører som selvbestemmende individer, som eksempelvis kan analyseres interaktionistisk. Bourdieu kritiserer begge sider og bruger især habitusbegrebet til at overkomme modsætningen mellem dem. Bourdieu peger således på vigtigheden af at fastlægge og forstå de positioner, som aktørerne handler ud fra, samtidig med at man skal forstå, hvordan aktørerne forholder sig strategisk til disse muligheder. Dette skal man ikke blot gøre i forhold til informanterne, men i høj grad også i forhold til antropologen selv, idet en manglende opmærksomhed om egen position uvægerligt fører til en etnocentrisk misforståelse af informanternes handlinger.

I *Outline ...* arbejder Bourdieu videre med de samme empiriske problemstillinger som i de andre tekster, men dog med et lidt anderledes sigte: Hvor målet med *De tre studier*

primært er at analysere og beskrive empiriske forhold i det kabylske samfund, er målet med *Udkast ...* i højere grad at skabe en teoretisk og metodisk tilgang til antropologisk analyse. Bourdieu, som også havde læst filosofi, skriver i *Udkast ...* i en langt mere filosofisk stil end i de øvrige tekster. Hegel, Marx, Pascal, Wittgenstein, Quine, sofistene, Leibniz, Sartre, Saussure m.fl. kritiseres og inddrages i analyserne sammen med antropologiske og sociologiske klassikere som Lévi-Strauss, Malinowski, Radcliffe-Brown, Weber, Pareto m.fl. At disse forfattere inddrages og fylder så relativt meget, giver „bund“ i analyserne, idet teksten forankres i nogle af den vestlige idéhistories største og for samtiden såvel som nutiden mest vigtige værker. Dette gør selvfølgelig teksten svær, men på en interessant og anvendelig måde. *Outline ...* giver således mulighed for at relatere de empiriske studier af lokale forhold – som antropologer typisk udfører på deres feltarbejde – til det tankegods, som antropologifaget og den enkelte antropolog er rundet af, og som de derfor tænker deres analyser ud fra og ind i. Tekstens „lærde form“ passer derfor til indholdet af *Outline ...*, idet den ansporer til den type selvrefleksion, som Bourdieu argumenterer for.

Peer Bundgårds oversættelse er fin, bortset fra den vist nok selvopfundne oversættelse af „informants“ til det irriterende teknisk lydende „informatorerne“. Ærgerligt er det også, at der mangler informationer om trykkested og år for *Slægtskab som forestilling og vilje*. Annick Prieur beskriver i forordet hurtigt og udmærket Bourdieus liv og værk samt hovedtrækkene i de tre kabylske tekster, men underligt nok kommenterer hun stort set ikke indholdet i *Udkast til en praksisteori*. Det er en stor glæde – især for antropologer – at vi nu har disse vigtige tekster af en af samtidens bedste analytikere på dansk.

Kåre Jansbøl
Post.doc.-stipendiat
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

Redaktionen har modtaget

CARRUTHERS, PETER, STEPHEN LAURENCE & STEPHEN STICH (eds.): *The Innate Mind. Culture and Cognition*, vol. 2. New York: Oxford University Press 2007. 356 sider. ISBN 978-0-19-531013-9 (hb). Pris: £60. ISBN 978-0-19-531014-6 (pb). Pris: £26.99.

HØJRUP, THOMAS & KLAUS BOLVING (red.): *Velfærdssamfund – velfærdsstaters forsvarsform?* København: Museum Tusulanums Forlag 2007. 479 sider. ISBN 978-87-635-0471-3 (hb). Pris: 325 kr.